

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL SMULKIOJO IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTROS ĮSTATYMO NR. VIII-935
2, 3, 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

2011 m. spalio 25 d. Europos Komisija priėmė komunikatą „Socialinio verslo iniciatyva“ (KOM(2011) 682 galutinis), kuriame aprašė Socialinio verslo iniciatyvą, skirtą socialinio verslo plėtrai ES valstybėse narėse. Europos Komisijos siūlymu socialinio verslo plėtra valstybėse narėse turėtų vykti dviem kryptimis – tiek skatinant tradicinio privataus verslo susidomėjimą socialiniu verslu, tiek nevyriausybinių organizacijų domėjimąsi naujomis galimybėmis.

Europos Komisija socialinę ekonomiką ir socialines inovacijas laiko esminiu uždaviniu siekiant teritorinės sanglaudos ir ieškant originalių visuomenės problemų sprendimų, ypač kovoje su skurdu ir atskirtimi. Socialiniu verslu Europos Komisija laiko tokią įmonę, kurios pagrindinis siekis yra socialinio poveikio kūrimas. Socialinis verslas valdomas atsakingai ir skaidriai – įtraukiant darbuotojus, klientus ir jos komercinė veikla suinteresuotas šalis, o gaunamas perviršis naudojamas socialiniams tikslams pasiekti.

Įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į Socialinio verslo koncepciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 4-207 „Dėl Socialinio verslo koncepcijos patvirtinimo“.

Įstatymo projekto tikslas – papildyti Smulkaus ir vidutinio verslo įstatymą socialinio verslo sąvoka ir suteikti įgaliojimus Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai nustatyti socialinio verslo subjekto veiklos kriterijus, siekiamo socialinio ar aplinkosauginio poveikio sritis, statuso įgijimo ir netekimo tvarką, socialinio verslo subjektui taikomas skatinimo formas. Įstatymo projektu skatinama socialinio verslo, kaip galimybės versliais būdais spręsti visuomenei aktualias problemas, plėtrą.

Socialinio verslo idėjos pasaulyje pradėjo plisti praėjusio šimtmečio pabaigoje ir kai kuriose valstybėse tapo itin populiarios. Šiandien socialinis verslas įgauna vis didesnę svarbą – kas ketvirta nauja įmonė Europoje yra socialinio verslo subjektas. Europos Sąjunga (toliau – ES) pasirinko socialinį verslą kaip vieną pagrindinių įrankių kovoti su nedarbu ir augančia socialine atskirtimi, nes unikalus jo modelis šiuo metu efektyviausiai sprendžia opias regiono problemas. Socialinis verslas yra svarbi socialinės ekonomikos dalis ir ES ekonomikos ramstis. Socialinė ekonomika sudaro apie 10 proc. bendrojo vidaus produkto. Socialinio verslo srityje ES dirba daugiau kaip 13,6 mln. darbuotojų.

2017 metais Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ buvo numatyta 1.1.5 darbo 1 veiksmas „Socialinio verslo įstatymo inicijavimas ir priėmimas, siekiant apibrėžti socialinio verslo kriterijus, formas ir paramos gavimo būdus“, tačiau teisiniame reglamentavime nebuvo priimti jokie sprendimai.

2018 metais parengtas Viešųjų paslaugų perdavimo socialinio verslo subjektams, pritaikant individualias partnerystės priemones (viešieji pirkimai, koncesija, viešojo ir privataus subjektų partnerystė), modelio projektas. Pagrindinis šios priemonės tikslas buvo paskatinti socialinio verslo plėtrą, efektyvinant viešųjų paslaugų teikimo procesą, t. y. kad viešąsias paslaugas teiktų ne tik biudžetinės ir viešosios įstaigos, bet valstybė ar savivaldybė jas įsigytų rinkoje iš socialinio verslo subjektų. Nesant socialinio verslo teisinio reglamentavimo, ši priemonė nebuvo populiari.

2019 metais Lietuva gavo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) rekomendacijas ir pagrindinius uždavinius, į kuriuos reikia atsižvelgti, siekiant šalyje kurti tvarią aplinką socialinių verslų augimui. Lietuvoje socialinio verslo reguliavimas dar tik formuojasi: nesame įstatymais apibrėžę kas yra socialinis verslas, todėl sunku skatinti tvarią jo plėtrą, kai tuo

tarpu Europoje veikia virš 2 milijonų socialinių verslų. EBPO rekomendacijos Lietuvai apima unikalaus oficialaus socialinio verslo apibrėžimo, suderinto su tarptautiniais standartais, priėmimą.

Praėjo 6 metai nuo socialinio verslo koncepcijos priėmimo su aiškiu ekosistemos kūrimo planu, tačiau vis dar nėra oficialaus teisinio apibrėžimo ir tinkamų sąlygų darniai ir tvariai socialinio verslo ekosistemos plėtrai. Visuomenėje iki šiol vis dar nėra išgryninta ir identifikuojama socialinio verslo sąvoka. Be to, vis dar trūksta supratimo apie socialinio verslo kuriamą pridėtinę vertę.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijuoja Nacionalinė nevyriausybių organizacijų koalicija, Lietuvos socialinio verslo asociacija ir Seimo narys Andrius Bagdonas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu nacionalinio teisės akto nėra, kas reglamentuotų socialinį verslą. Tik 2015 m. balandžio 3 d. LR Ūkio ministro įsakymu Nr. 4-207 buvo patvirtintas Socialinio verslo koncepcija. 2015 lapkričio 11 d. LR Ūkio ministro įsakymu Nr. 15-12387 buvo patvirtintas ir įgyvendintas Socialinio verslo skatinimo 2015–2017 metų veiksmų planas. Plane numatytos konkrečios priemonės, skirtos sukurti socialiniam verslui palankią teisinę, finansinę ir mokestinę aplinką, skatinti socialinio verslo kultūros formavimą ir didinti žinomumą. 2016 metais LR Ūkio ministerija išskyrė Lietuvos socialinio verslo kriterijų rekomendacijas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Socialinio verslo apibrėžties integravimas į Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymą yra labai svarbus, nes įstatyminis pagrindas stiprins socialinio verslo subjektų pripažinimą ekonomikoje, suteiktų galios ir galimybių formuoti visuomenės nuomonę apie socialinės ekonomikos svarbą ir jos teikiamą naudą, kurią pridėtinę vertę, didesnę visuomenės įsitraukimą į įsisenėjusių ir naujai besiformuojančių socialinių ir aplinkosauginių problemų ir iššūkių sprendimus.

Be to, socialinio verslo įstatyminė apibrėžtis, įgalins tarpžinybinį ir visuomeninį dialogą dėl tolesnio socialinio verslo vystymo, tinkamo socialinio poveikio, kaip pagrindinės investicijų grąžos, naudos valstybei, matavimą.

Šis Įstatymo projektas svarbus ir mokslininkų parengtos bei Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos pristatytos Socialiai orientuotos žaliosios ekonomikos (SOŽE) plėtros programos (toliau – SOŽE programa) kontekste, siekiant spręsti regionų socialines problemas, paskatinti socialinio verslo plėtrą bei sukurti tvarią smulkiojo ir vidutinio verslo ekosistemą regionuose.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomo teisinio reguliavimo neigiamų pasekmių nenumatoma, be to, Įstatymo projektu bus sudarytos sąlygos sutaupyti valstybės ir savivaldybių lėšų, nes priėmus įstatymą bus paskatintas valstybės ir savivaldybių teikiamų viešųjų paslaugų perdavimas socialiniams verslams ir tam sudarytas teisinis pagrindas – apibrėžta, kokie subjektai atitinka socialinio verslo subjekto statusą, kadangi iki šiol tokio apibrėžimo įstatymo lygmeniu trūko.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymas neturės įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Socialinio verslo sąvoka Smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme sudarys palankias galimybes šios verslo formos plėtrai ir efektyvesniam visuomenės socialinių problemų sprendimui.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymą, galiojančių teisės aktų keisti ar naikinti nereikės, papildomų teisės aktų priimti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija iki šio įstatymo įsigaliojimo turės parengti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo įgyvendinimui papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimo ir išvadų neprašyta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia šiam įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „Socialinis verslas“, „socialinio verslo subjektas“, „socialinis poveikis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia Seimo narys

Andrius Bagdonas